

การประยุกต์หลักพุทธธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารงาน  
ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

Application of Buddhism Governance Management of  
Nan Provincial Administrative Organization

Received: June 04, 2023

Revised: June 22, 2023

Accepted: June 22, 2023

รัตน์ชนก นวลแขวง<sup>1</sup>, วรปรัชญ์ คำพงษ์<sup>2</sup> และ เกียรติศักดิ์ สุขเหลือง<sup>3</sup>

Ratchanok Nualkhaeng, Worapat Khumpong and

Kiettisak Suklueang

(nok22nok10@gmail.com)

### บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3. นำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน เป็นการศึกษาแบบผสมวิธี โดยการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด ด้วยการหาค่าความถี่ (Frequencies) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 10 คน ใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท

#### ผลการวิจัยพบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน ส่วนประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพและรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ 3. แนวทางการบริหาร

<sup>1</sup> หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

Master of Public Administration Program in Public Administration Nan Buddhist College

<sup>2, 3</sup> อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยสงฆ์นครน่าน

Course Instructor Program in Public Administration Nan Buddhist College

ตามภารกิจขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยการประยุกต์ใช้หลักพละ 4 ด้าน คือ ปัญญาพละ วิริยะพละ อดิเรกพละและสังคหพละ เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในพื้นที่

**คำสำคัญ:** การบริหารงาน, องค์การบริหารส่วนจังหวัด, หลักพละ 4

## Abstract

Objectives of this research article were; 1. To study the level of public opinion towards Administration of Nan Provincial Administrative Organization 2. To compare people's opinion towards the administration of Nan Provincial Administrative Organization. Classified by personal factors and 3. To present guidelines for applying the principles of good governance for the administration of Nan Provincial Administrative Organization. It is an integrated research method. by quantitative research A questionnaire from a sample of 400 sets was used to determine the frequency. (Frequencies), percentages (Percentage), mean (Mean), standard deviation (Standard Deviation) and qualitative research using in-depth interviews with 10 key informants or people using content analysis techniques.

The research findings were as follow;

1. The level of public opinion toward the administration of Nan Provincial Administrative Organization. Overall, it was at a high level. 2. The comparison of public opinion towards the administration of Nan Provincial Administrative Organization. Classified by personal factors, it was found that people of different genders have opinions on the administration of Nan Provincial Administrative Organization no difference People with different age, education, occupation and income had different opinions. Statistically significant at the 0.05 level. and 3. Management guidelines according to the mission of Nan Provincial Administrative Organization By applying the 4 physical principles, namely Panya Pala, Viriya Pala, Anavajja Pala, and Sangha Pala, to make the administration of the organization efficient and maximize the benefit of the people in the area.

**Keywords:** Administration, Provincial Administrative Organization, 4 principles of Bala

## บทนำ

การกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่น เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการบริหารจัดการบ้านเมืองของรัฐในระบบประชาธิปไตย โดยมุ่งลดบทบาทของรัฐส่วนกลาง (Decentralize) ลงเหลือภารกิจหลักเท่าที่ต้องทำเท่าที่จำเป็น และให้ประชาชนได้มีส่วนในการบริหารงานชุมชนท้องถิ่น ตามเจตนารมณ์ของประชาชนมากขึ้น ซึ่งเหตุผลการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญ ก็เพื่อให้การดำเนินงานของรัฐ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดขั้นตอนการดำเนินการ อันเนื่องมาจากความล่าช้าในการตัดสินใจจากส่วนกลาง โดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการวางแผน ร่วมแสดงความคิดเห็นร่วมดำเนินการตลอดจนร่วมตรวจสอบการทำงานของภาครัฐ เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างแท้จริง และเพื่อให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจ จึงส่งเสริมให้การพัฒนาส่วนท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม (สิริพัฒน์ ลามจิตร์, 2550)

องค์การบริหารส่วนจังหวัด เป็นองค์กรหนึ่งที่สังกัดกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นกระทรวงมหาดไทย ที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารงานพัฒนาในระดับจังหวัด เป็นองค์กรที่ได้รับการคาดหวังว่าจะเป็นองค์กรหลักหรือเป็นแกนนำที่สำคัญในการพัฒนาที่จะแก้ไขปัญหาทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมืองในระดับจังหวัด ตลอดจนกระตุ้นให้ประชาชนในพื้นที่ได้ตื่นตัว และร่วมกิจกรรมพัฒนาในด้านต่าง ๆ มีภารกิจในการดำเนินการตามนโยบายของรัฐบาล ซึ่งมีภารกิจในการพัฒนาทั้งด้านโครงสร้างพื้นฐาน เทคโนโลยี สิ่งแวดล้อม รวมทั้งการพัฒนาจิตสำนึก คุณธรรมและจริยธรรมของบุคลากรของหน่วยงานเพื่อการบรรลุผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงาน (องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน, 2564)

ธรรมาภิบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย คือ การปกครอง การบริหาร การจัดการ ควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยให้เป็นไปในครรลองธรรม นอกจากนี้ การบริหารจัดการองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยที่ดี เช่น ความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การปราศจากการแทรกแซงจากองค์กรภายนอกธรรมาภิบาลเป็นหลักการที่นำมาใช้บริหารงาน ในปัจจุบันอย่างแพร่หลาย ช่วยสร้างสรรค์และ ส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทยให้มี ศักยภาพและประสิทธิภาพ ข้าราชการทำงานอย่างซื่อสัตย์สุจริตและขยันหมั่นเพียร ทำให้ประชาชน มีความศรัทธาและเชื่อมั่นในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย อันจะทำให้เกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เช่น องค์กรที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความโปร่งใส ย่อมได้รับความไว้วางใจในการร่วมทำธุรกิจ รัฐบาลที่โปร่งใสตรวจสอบได้ สร้างความเชื่อมั่นให้แก่ประชาชน ตลอดจนส่งผลดีต่อเสถียรภาพของรัฐบาลและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ (สมภพ ระวังทุกข์ และปัญญา คล้ายเดช, 2561)

จากการประเมินคุณธรรมและความโปร่งใสในการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ประจำปี 2564 ได้คะแนนจำนวน 96.5 คะแนน จากคะแนนเต็ม 100 คะแนน โดยมีผลการประเมินระดับ AA หมายถึง หน่วยงานสามารถ ดำเนินการได้ครบถ้วนตามตัวชี้วัดและหลักเกณฑ์ การประเมิน ITA โดยสามารถบรรลุ ความสำเร็จในการเป็นหน่วยงานต้นแบบด้านคุณธรรมและความโปร่งใสให้แก่หน่วยงานอื่นๆ ได้ ทั้งนี้ อาจมีบางตัวชี้วัดที่จำเป็นต้องให้ความสำคัญในการกำกับดูแล หรือส่งเสริมการ ทำงานอีกเพียงเล็กน้อยเพื่อยกระดับคุณภาพในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น คาดหมายได้ว่าหาก หน่วยงานยังมีกลไกการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง หน่วยงานจะสามารถสร้างผลสัมฤทธิ์ในการ ดำเนินงานที่นำมาสู่ความเชื่อมั่นศรัทธา และสร้างความไว้วางใจแก่สาธารณชนได้มากยิ่งขึ้น ต่อไปในอนาคต ซึ่งมีเรื่องที่จะต้องปรับปรุง ตามข้อเสนอแนะของการประเมินคุณธรรมและ ความโปร่งใส เกี่ยวกับการบริหารจัดการโดยเฉพาะการเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วน ร่วมในกระบวนการตรวจสอบการบริหารจัดการในเรื่องต่าง ๆ เช่น การเปิดโอกาสให้ ประชาชน มีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น การประชาสัมพันธ์และให้ข้อมูล เกี่ยวกับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน การอำนวยความสะดวกให้กับ ประชาชนและหน่วยงานอื่นที่มาติดต่อราชการ และการนำผลการตรวจสอบของฝ่าย ตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน ไปปรับปรุงการทำงาน (สำนักประเมินคุณธรรม และความโปร่งใส, 2564)

การบูรณาการหลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัด น่าน โดยใช้หลักพระ 4 มาประยุกต์กับการบริหาร คือ 1) ปัญญาพละ หมายถึง กำลัง ปัญญา หรือกำลังแห่งความรู้ ความฉลาด 2) วิริยะพละ หมายถึง กำลังความเพียร ความ ขยัน 3) อนวัชชพละ หมายถึง กำลังสุจริตหรือกำลังความบริสุทธิ์ 4) สังคหพละ หมายถึง กำลังการสงเคราะห์ เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางการบริหารงานและบูรณาการใช้ใน การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน เพราะเป็นธรรมอันเป็นพลังสำคัญที่ช่วย ทำให้สามารถบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผล จำเป็นต้องประกอบขึ้น ด้วยปัญญาพละ กำลังความรู้ การบริหารงานต้องมีความเข้าใจที่ถูกต้องชัดเจนในหน้าที่ที่ตน รับผิดชอบ เข้าใจถึงเหตุผลและสภาพความเป็นจริงของสภาพปัญหา เพื่อจะนำไปสู่ กระบวนการแก้ไขปัญหาคือเป็นรูปธรรมและยั่งยืน พร้อมทั้งการบริหารงานพึงมีวิริยพละ กำลังความเพียรด้วยความมุ่งมั่นพยายามในการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความรู้ ความสามารถ ประกอบกับการบริหารงานพึงมีอนวัชชพละ กำลังความบริสุทธิ์ที่ปลูกฝังอยู่ ในจิตใจด้วยการปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ตรวจสอบได้ และการ บริหารงานพึงถึงพร้อมด้วยสังคหพละ การสงเคราะห์ประชาชนพร้อมทั้งเอาใจใส่ต่อสวัสดิ ภาพและความเป็นอยู่ของประชาชนอย่างทั่วถึง ส่งผลให้การบริหารองค์กรปกครองส่วน ท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นได้ใช้เป็น แนวทางในการดำเนินงานต่อไป

ดังนั้น หลักผล 4 ประการที่ได้กล่าวมานั้น สามารถนำมาบูรณาการประยุกต์ใช้กับการบริหารจัดการได้อย่างลงตัว กล่าวคือผู้บริหารองค์กรควรมีความรู้ คือ รู้ตน สามารถบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความโปร่งใสในการบริหารงาน นำหลักจริยธรรมมาเป็นแนวทางในการบริหารงาน รู้คน มีทักษะในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรในแต่ละส่วน เพื่อมอบหมายงานได้ตรงกับทักษะความรู้ความสามารถ รวมถึงมีการส่งเสริมบุคลากรได้รับการพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ รู้งาน สามารถวิเคราะห์สถานการณ์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน ช่วยเหลือแก้ไขปัญหาให้กับบุคลากรด้วยความปรารถนาดีและเต็มใจ อันจะทำให้องค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่านสามารถพัฒนาให้มีประสิทธิภาพได้อย่างยั่งยืน

### วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน

### วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ 1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน จำนวน 385,138 คน และ 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ จำนวน 400 คน ได้จากการคำนวณโดยใช้สูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ระดับความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05
2. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ผู้บริหารขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ผู้ปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน นักวิชาการด้านพระพุทธศาสนา นักวิชาการด้านรัฐประศาสนศาสตร์ สมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน รวมทั้งสิ้นจำนวน 10 รูปหรือคน เลือกโดยวิธีเจาะจง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย ใช้แบบสอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากกลุ่มตัวอย่างประชาชนในเขตพื้นที่องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน จำนวน 400 คน และใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกแบบมีโครงสร้าง (Structured In-depth interview Script) ซึ่งแบบสัมภาษณ์ได้มาจากการศึกษาจากเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง และเก็บรวบรวมข้อเชิงคุณภาพจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 รูปหรือคน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ได้รับการตรวจสอบแล้วไปแจกให้กลุ่มตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยเป็นผู้แจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเองและส่งหนังสืออย่างเป็นทางการ ที่ได้คำรับรองจากผู้อำนวยการสูงสุด เพื่อขอสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญด้วยตนเอง พร้อมกับส่งบริบทเนื้อหาต่างๆ ที่ใช้ในการสัมภาษณ์ล่วงหน้าและกำหนดวันเวลาและสถานที่ สำหรับสัมภาษณ์เชิงลึกและใช้เครื่องบันทึกเสียงและกล้องบันทึกภาพนิ่ง

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติ ประกอบด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test F-test และ LSD และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์ตามประเด็นคำถามนำามาตีความและเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อการอภิปรายผลแบบพรรณนาความ (Descriptive Interpretation)

## ผลการวิจัย

ผลจากการวิจัยเรื่อง การประยุกต์หลักพุทธธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน พบว่า

1. ระดับความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.87 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านโครงสร้างพื้นฐานและด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.13 รองลงมาคือด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.12 ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.10 ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.86 ส่วนด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.45 และด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ตามหลักพละ 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพ และรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน แตกต่างกัน ดังนั้น จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะแนวทางการประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรม (หลักพละ 4) ในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ประกอบด้วย การพัฒนาด้านโครงสร้างพื้นฐานมีงบประมาณจำกัด การส่งเสริมคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุ ผู้พิการ เด็กและเยาวชน ยังไม่ทั่วถึง การให้บริการการแพทย์ฉุกเฉินมีไม่เพียงพอต่อความต้องการของประชาชนในพื้นที่ ขาดจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ การทำไร่เลื่อนลอย เกิดภูเขาหัวโล้น ขาดการส่งเสริมประเพณีชนเผ่าต่าง ๆ ในพื้นที่ และการขาดความร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นในพื้นที่ ข้อเสนอแนะต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน คือ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ มีการวางแผนการปฏิบัติในทุกมิติการพัฒนา การบริหารจัดการโดยยึดโยงให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแสดงความต้องการและตัดสินใจ การสร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายมีการบูรณาการการทำงานร่วมกันในทุกระดับ และการประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานให้ประชาชนในพื้นที่ได้รับทราบการขับเคลื่อนการพัฒนาพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

## สรุปผลการวิจัยและการอภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านโครงสร้างพื้นฐาน ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคม และการรักษาความสงบเรียบร้อย ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติการกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว ด้านการบริหารจัดการและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งจะเห็นได้ว่าองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ได้มีการบริหารงานตามภารกิจอำนาจหน้าที่ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และการวางแผนการปฏิบัติงานได้อย่างดี มีความพร้อมด้านงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระมหาอุทิศ ธีรวโร (2558) ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไห อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไห อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุดรธานี ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวมของพนักงาน อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ของพนักงาน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดที่สุด คือ ด้านการพัฒนาบ้านเมืองน่าอยู่รองลงมา คือ ด้านการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม ด้านการป้องกันบรรเทาสาธารณภัยและสวัสดิการ ด้านการพัฒนาสาธารณสุข อนุรักษ์ทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคมและการท่องเที่ยวและกีฬา ตามลำดับ โดยภาพรวมของประชาชน อยู่ในระดับปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พระจำเริญ อุตตเตโช (นวน) (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา” ผลการศึกษาพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านโพธิ์ อำเภอมือง จังหวัดนครราชสีมา ประชาชนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อการบริหารงานขององค์การบริหาร ส่วนจังหวัดน่าน โดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีอายุ การศึกษา อาชีพและรายได้ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 แสดงให้เห็นว่า ประชาชนมีบทบาทในการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดตามข้อจำกัดด้านวุฒิภาวะ ข้อจำกัดทางสติปัญญา ข้อจำกัดทางความถนัดของบุคคล และข้อจำกัดทางความสามารถในการสนับสนุน จึงส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระโยธิน ญาณวโร (แสนมนตรี) (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิผลการบริหารจัดการน้ำเสียในเขตเทศบาลเมืองพินสนิม จังหวัดชลบุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการน้ำเสียของเทศบาลเมืองพินสนิม จังหวัดชลบุรี ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวิมล สังวร (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสิงห์บุรี” ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นในการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดสิงห์บุรีโดยจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพและรายได้ต่อเดือน ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัย โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัย ส่วนประชาชนที่มีเพศ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการประยุกต์หลักพุทธธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารงานขององค์กรบริหารส่วนจังหวัดน่าน ควรมีการส่งเสริมการบูรณาการประยุกต์ใช้หลักพระ 4 ในการบริหารตามภารกิจ อำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน โดยยึดหลักปัญหาพระ กำลังความรู้ บุคลากรควรหมั่นศึกษาเพื่อให้เกิดมีความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ ฉลาด รู้จักการทำงานเป็นระบบ พัฒนาตนเองอยู่เสมอ รู้จักนำเทคโนโลยีมาใช้ในการทำงาน ช่วยเหลือสังคม และเสียสละทำประโยชน์เพื่อส่วนรวม วิริยะพระ กำลังความเพียร บุคลากรควรมีความกระตือรือร้นในการทำงาน เอาใจใส่ในหน้าที่ที่ได้รับผิดชอบ ตรงต่อเวลา ขยันขันแข็ง วางแผนในการทำงาน มีความอดทนอดกลั้น และมีความซื่อสัตย์ต่อตนเอง องค์กร และเพื่อนร่วมงาน อนุวัชพระ กำลังความสุจริต บุคลากรควรมีระเบียบวินัย ปฏิบัติตามกฎหมายระเบียบทางราชการอย่างเคร่งครัด ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต โปร่งใส ไม่คอร์รัปชัน มีจิตอาสา และยึดมั่นในจริยธรรม สังคหพระ กำลังการสงเคราะห์ บุคลากรควรมีความอ่อนน้อมถ่อมตน มีจิตอาสา เสียสละ ช่วยเหลือแบ่งปันเป็นที่ปรึกษาและแนะนำผู้อื่น มีใจรักในการให้บริการประชาชน และรู้จักวางตัวให้เหมาะสมแก่ฐานะภาวะบุคคล เหตุการณ์ และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้การบริหารงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดกับประชาชนในพื้นที่

จากการวิจัยนี้ พบว่ามีความสอดคล้องกันกับงานวิจัยของ ธนัต ไชยพันธ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี” ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการส่งเสริมประสิทธิผลการบริหารงานตามหลักพุทธธรรมขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำพระ 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานจะส่งผลและก่อให้เกิดหลักการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ คือ ในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จะมีหลักการ กฎเกณฑ์ในการทำงาน รู้ถึงสถานภาพความรู้ ความถนัดความสามารถ ทั้งของตนเองและบุคคลอื่น ตลอดจนในการสั่งการหรือมอบหมายงานหรือการบริหารงานต่าง ๆ จะมีความเหมาะสมและสมกับงานนั้น ๆ ตลอดจนมีความคุ้มค่า พอประมาณ และสอดคล้องกับความการของประชาชนเพื่อให้การปฏิบัติงานนั้นก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งนี้้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาวัต นิตยโชติ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง “การพัฒนาสมรรถนะตามหลักพระ 4 ของบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่น ในจังหวัดสงขลา” ผลการวิจัยพบว่า การประยุกต์ใช้หลักพระ 4 ในการพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรนั้นในแต่ละพระจะมีหลักธรรมเป็นหลักในการปฏิบัติเพื่อสร้างหรือพัฒนาตัวตนและจิตใจของความเป็นมนุษย์ให้เป็นบุคคลที่มีความสมบูรณ์ในการพัฒนาตนเอง เพื่อให้เกิดเรียนรู้ที่ดีมีพลังในการทำงาน ตั้งอยู่ในความดีงาม มีจิตสาธารณะ ส่งผลให้ตนเองมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน หลักพระ 4 จึงมีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

## องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ใหม่จากการสังเคราะห์งานวิจัย เรื่อง “การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน” ซึ่งสามารถสังเคราะห์ออกมาเป็นองค์ความรู้ คือ “Five Dimension of one Nan น่านหนึ่งเดียวนำไปสู่ห้ามิติเป้าหมาย” ดังแผนภาพต่อไปนี้



แผนภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัย

จากภาพองค์ความรู้ที่สังเคราะห์จากการวิจัย “การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน” มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ (หลักพุทธธรรมมาภิบาล + หลักการบริหารงาน = เป้าหมายการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน 5 มิติ) สามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้

**หลักพุทธธรรมมาภิบาล** คือ หลักพละ 4 ซึ่งเป็นหลักธรรมพื้นฐานในการทำงานหรือบริหารงานให้บรรลุตามเป้าหมาย เป็นหลักการสังเคราะห์ซึ่งกันและกัน มีอยู่ 4 ประการ ประกอบด้วย 1) ปัญญาพละ คือ กำลังความรู้ 2) วิริยะพละ คือ กำลังความเพียร 3) อดวิชชพละ คือ กำลังความสุจริต 4) สังคหพละ คือ กำลังการสังเคราะห์ ซึ่งเป็นหลักพื้นฐานในการบริหารงาน โดยจะต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้ พัฒนาค้นตนเองอยู่เสมอ มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงาน ขยันขันแข็ง อดทนอดกลั้น ทำงานด้วยความซื่อสัตย์สุจริต ตามระเบียบ กฎหมายที่ราชการกำหนดอย่างเคร่งครัด ตลอดจนมีจิตอาสา ทำประโยชน์เพื่อส่วนรวมและตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุด

**หลักการบริหารงาน** คือ การบริหารงานพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน 7 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านโครงสร้างพื้นฐาน 2) ด้านการส่งเสริมคุณภาพชีวิต 3) ด้านการจัดระเบียบชุมชน สังคมและการรักษาความสงบเรียบร้อย 4) ด้านการวางแผน การส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรม และการท่องเที่ยว 5) ด้านการบริหารจัดการ และการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 6) ด้านการศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น 7) ด้านการบริหารจัดการและการสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

**นำไปสู่การประยุกต์หลักพุทธธรรมมาภิบาลเพื่อการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน** คือ การนำเอาหลักพุทธธรรมมาภิบาล (พละ 4) มาบูรณาการใช้กับการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ทั้ง 7 ด้าน จนนำไปสู่เป้าหมายของการบริหารงานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดน่าน ได้แก่ 1. L: Live น่านน่าอยู่ 2. E: Eat น่านน่ากิน 3. T: Travel น่านน่าเที่ยว 4. L: Learn น่านน่าเรียน 5. E: Environment/Dh: Dhamma น่านธรรมชาติสมบูรณ์/น่านน่าธรรม อันจะส่งผลให้ประชากรในพื้นที่จังหวัดน่านมีคุณภาพชีวิตที่ดียิ่งขึ้น และเป็นการตอบสนองความต้องการของประชาชนให้ได้มากที่สุด

## ข้อเสนอแนะการวิจัย

### 1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านควรกำหนดนโยบายหรือแผนงาน ในการพัฒนาพื้นที่อย่างเป็นระบบ มีการบูรณาการกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในพื้นที่ เปิดให้มีการประชุมรับฟังความคิดเห็นสาธารณะก่อนการดำเนินแผนงานหรือโครงการต่างๆ ในพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนได้แสดงความคิดเห็นนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลกระทบ เพื่อเป้าหมายและประโยชน์สูงสุดของประชาชน

2) องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านควรประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ผลการดำเนินงานตามอำนาจหน้าที่ในการบริการสาธารณะทั้ง 7 ด้าน อย่างต่อเนื่อง

3) องค์การบริหารส่วนจังหวัดน่านควรมีการส่งเสริมสนับสนุน การดำเนินการบริการสาธารณะทั้ง 7 ด้าน ซึ่งเป็นภารกิจขององค์กรให้ครอบคลุมพื้นที่รับผิดชอบ

### 2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1) ควรจัดเวทีประชาคมในการรับฟังปัญหาและความต้องการของประชาชน ในทุกมิติและเชิญส่วนราชการอื่นที่เกี่ยวข้องเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นเพื่อนำโครงการกิจกรรมที่ผ่านกระบวนการประชาคมไปบรรจุอยู่ในแผนพัฒนาขององค์การบริหารส่วนจังหวัด

2) กองยุทธศาสตร์และงบประมาณควรบูรณาการ ส่งเสริม สนับสนุน กับส่วนราชการ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือเอกชนในการส่งเสริมการท่องเที่ยว การพาณิชย์ การส่งเสริมการลงทุน เพื่อให้เกิดการรวมกลุ่ม เพื่อสร้างรายได้ สร้างงาน สร้างอาชีพ ต่อไป

3) ควรส่งเสริมการคุ้มครอง ดูแลและบำรุงรักษาป่าไม้ ที่ดิน ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อม รวมถึงการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยอย่างเป็นระบบและทั่วถึง

4) ควรส่งเสริมและสร้างจิตสำนึกในการกำจัดมูลฝอยและสิ่งปฏิกูลต่าง ๆ เช่น ขยะอันตราย ระบบบำบัดน้ำเสีย โดยเริ่มจากครัวเรือนให้มีการคัดแยกขยะและร่วมมือกับหน่วยงานอื่นหรือส่วนราชการในการแก้ไขปัญหาพิษต่าง ๆ เช่น PM2.5 ปัญหาฝุ่นละออง

### 3. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการบริหารงานตามหลักผล 4 ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่าง หรือความสอดคล้องกันในระดับการบริหาร

2) ควรนำหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการมาประยุกต์ในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัด

3) ควรศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารจัดการขององค์การบริหารส่วนจังหวัด เพื่อนำผลการศึกษาที่ได้ไปใช้ในการวางแผนพัฒนากระบวนการเพื่อให้บริการตามอำนาจหน้าที่ขององค์การให้มีประสิทธิภาพเพิ่มมากขึ้น

### รายการอ้างอิง

- ถนัด ไชยพันธ์. (2560). การประยุกต์ใช้หลักพุทธธรรมเพื่อการส่งเสริมประสิทธิผลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุบลราชธานี (ดุชนิพนธ์ พุทธศาสตรดุชนิพนธ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระมหาอุทิศ ธีรวโร. (2558). การบริหารจัดการพัฒนาชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลท่าไห อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดอุบลราชธานี (วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- พระโยธิน ญาณวโร (แสนมนตรี). (2561). ประสิทธิผลการบริหารจัดการน้ำเสียในเขตเทศบาลเมืองพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี (สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.
- ภวัต นิตยโชนิต. (2560). การพัฒนาสมรรถนะตามหลักผล 4 ของบุคลากรปกครองส่วนท้องถิ่นในจังหวัดสงขลา (ดุชนิพนธ์หลักสูตรพุทธศาสตรดุชนิพนธ์บัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.

สมภพ ระงับทุกข์ และ ปัญญา คล้ายเดช. (2561). ธรรมนูญบาลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไทย. *วารสารวิชาการธรรมทัศน์*, 18(3), 255-266.

สำนักประเมินคุณธรรมและความโปร่งใส. (2564). *สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ* (รายงานผลการประเมิน ประจำปีงบประมาณ 2564). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

สิริพัฒน์ ลากจิตร. (2550). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจมีส่วนร่วมของประชาชนในการสนับสนุนการบริหารงานองค์การบริหารส่วนตำบล อำเภอลำลูกเกด จังหวัดอุบลราชธานี* (วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. กรุงเทพฯ.

สุวิมล สัจวงษ์. (2561). *การบริหารจัดการปัญหาอุทกภัยขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสิงห์บุรี* (สารนิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย. พระนครศรีอยุธยา.